

Jurgen woont zelfstandig met begeleiding in Roeselare. Zijn motor is zijn trots.

1
deel

DOSSIER

WONEN IN VERBONDENHEID

“Tussen de uitersten van een voorziening en helemaal zelfstandig wonen, ontwikkelt zich een rijk en gevarieerd palet aan mogelijkheden”, zegt Bert Putman van vzw Oranje. En inderdaad, overal in Vlaanderen ontstaan nieuwe initiatieven. Dikwijls in partnerschap met diverse actoren: mensen met een handicap en hun ouders, wooncoöperaties, welzijnsorganisaties, sociaal wonen,

projectontwikkelaars. “Samenwerking maakt echt het verschil”, klinkt het bij Geert Stroobant van Zorgdorpen vzw. In dit dossier Wonen laten verschillende actoren hun licht schijnen op de mogelijkheden en de ontwikkelingen. Naast samenwerking zijn autonomie, verbondenheid en inclusie terugkerende aandachtspunten.

Woonproject D'Oude Steenweg van Oranje in Brugge, waar ook het Hotel O'mer tijdelijk gehuisvest is.

ORANJE VERKENT NIEUWE WEGEN

SOLIDARITEIT MAAKT VEEL MOGELIJK

foto: Oranje

Oranje vzw ontwikkelt in Noord-West-Vlaanderen en Meetjesland diverse projecten met uiteenlopende partners. “De persoonsvolgende financiering geeft mensen meer ruimte om de organisatie van hun zorg en ondersteuning in handen te nemen. De neveneffecten op het vlak van de woon- en leefkosten zijn voor velen geen evidentie”, zegt directeur Bert Putman.

“Als sociaal ondernemer kan je vandaag de woonfunctie niet los zien van andere elementen: de mobiliteit, het buurtnetwerk, de vermaatschappelijking van de zorg, de ruimtelijke ordening... We moeten anders gaan wonen, met ook aandacht voor levenslang wonen in de mate van het mogelijke.”

“Vroeger was er veelal een koppeling van wonen en ondersteuning: de woonfunctie werd ontwikkeld vanuit de welzijnssector. Nu ontstaan heel wat nieuwe vragen en noden naar sociale huisvesting voor personen met een handicap. Veel mensen met een handicap die niet in een voorziening wonen, hebben recht op ‘sociaal wonen’. Maar sociaal wonen richt zich op het individu, wat maakt dat het duur is en veelal tekortschiet. Het wonen kan een hefboom zijn voor de vermaatschappelijking van de zorg. Als we alle elementen met elkaar

vervlechten, krijgen we het beste resultaat.”

Nieuwe wegen

“Ook al zijn er nog duidelijk knelpunten, toch probeert Oranje met diverse projecten nieuwe wegen te verkennen”, zegt Bert Putman. “We zijn bijvoorbeeld partner in de Toontjeshuizen voor mensen met een handicap. In een Toontjeshuis nemen enkele ouders zelf het initiatief voor een woning voor hun kinderen. De interesse hiervoor groeit. Bij Oranje kwamen onlangs nog vijf ouderparen aankloppen voor een samenwerking. Niet alleen binnen het concept Toontjeshuizen trouwens, maar in veel variaties. Tussen de uitersten van een voorziening en helemaal zelfstandig wonen, ontwikkelt zich een rijk en gevarieerd palet aan mogelijkheden.” “Dat mensen zelf de regie nemen, is goed. Tegelijk moeten we streven

naar duurzame modellen die verder kijken dan het individu. ‘Gedeelde regie’ lijkt me dan ook meer toekomstgericht. Het is goed als diverse partners van bij de start van een project de krachten bundelen. Welzijnsorganisaties kunnen een belangrijke rol opnemen, maar vanuit een ander perspectief dan vroeger. Organisaties kunnen de eindgebruiker helpen in zijn volle kracht te staan. Als partner onder partners, samen met de ou-

Bert Putman

“Tussen de uitersten van een voorziening en helemaal zelfstandig wonen, ontwikkelt zich een rijk en gevarieerd palet aan mogelijkheden.”

ders, vrijwilligers en andere betrokkenen.”

“Solidariteit maakt veel mogelijk. Solidariteit houdt in dat je de beschikbare middelen samen inzet voor meer efficiëntie. Dat geeft ook de mogelijkheid aan een groep mensen om hun droom waar te maken, zelfs als nog niet elk van hen een persoonsvolgend budget heeft.”

“De overheid moet de ruimte laten om de middelen zo efficiënt mogelijk in te zetten. Wij worden als sociaal ondernemers te vaak belemmerd. Denk aan de verschillen in btw-wetgeving voor het bouwen voor personen met een handicap (6%) en het bouwen van gemengde concepten (21%). We missen vaak ook de ruimte om te experimenteren – niet in proefprojecten, maar structureel. Je kan veel concepten bedenken, maar dikwijls botsen ze op regelgeving. Ook in het sociaal wonen zou veel meer mogelijk zijn als bijvoorbeeld de huursubsidie gedeeltelijk losgekoppeld werd van de huisvesting.”

Cocreatie met diverse partners

“In opmars zijn ook initiatieven van cohousing. Dat mensen de grote voorzieningen verlaten, kan goed zijn. Maar we mogen het positieve van samenwonen niet zomaar loslaten. Cohousing is trouwens niet uitsluitend voor een select publiek, maar biedt veel mensen kansen. Op één site kan je bijvoorbeeld een woonomgeving creëren, ingeplant in een sterke buurt met ruimte voor ontmoeting, met een divers aanbod zorg en ondersteuning: voor personen met een handicap, ouderen, mensen met een psychische kwetsbaarheid... Wat kunnen we met elkaar delen? Op het vlak van wonen? Op het vlak van ondersteuning? Hoe kunnen we middelen samenleggen in vernieuwende projecten? Diversiteit kan een oplossing zijn, die zowel het wonen als de zorg haalbaar en betaalbaar maakt.”

“Met Oranje zijn we voortdurend op

Een woning HUREN OF KOPEN

Personen met een handicap kunnen aanspraak maken op financiële steun om een woning te huren.

- Je kan een sociale woning huren. Voor personen met een handicap worden aangepaste woningen of appartementen voorbehouden. Neem voor meer informatie contact op met de sociale huisvestingsmaatschappijen in je buurt.
- Je kan een huursubsidie krijgen. Als je een handicap hebt van 66% of 65-plusser bent, kan je onder

bepaalde voorwaarden een tegemoetkoming in de huur krijgen. Deze huursubsidie is bedoeld voor personen die naar een betere, aangepaste woning verhuizen.

Je kan ook een goedkope of sociale lening krijgen om een woning te kopen of te renoveren. Er zijn verschillende instanties die goedkope leningen aanbieden.

www.vlaanderen.be/een-sociale-of-goedkope-lening-afsluiten

AANPASSING AAN JE WONING NODIG?

Als persoon met een handicap kan je vaak ook financiële steun krijgen om je woning aan te passen aan je noden.

Ben je ouder dan 65, dan maak je aanspraak op de Vlaamse **aanpassingspremie**. De aanpassingspremie dient voor het aanpassen van een woning voor een bejaarde (ouder dan 65 jaar). Het gaat om werken aan de constructie van de woning om die aan te passen aan de bijzondere fysieke behoeften van een inwonende bejaarde ouder dan 65 jaar. Hoofdzakelijk gaat het om aanpassingen om de woning beter toegankelijk te maken.

www.vlaanderen.be/vlaamse-aanpassingspremie

De **overkoepelende renovatiepremie** is een vergoeding voor verbeteringswerken en verbouwingswerken voor wie aan bepaalde voorwaarden voldoet.

www.vlaanderen.be/overkoepelende-renovatiepremie

Het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) komt tussen in de aankoop van bepaalde **hulpmiddelen** (bijvoorbeeld aangepast meubilair) en bij woningaanpassingen voor personen met een handicap.

www.vaph.be/hulpmiddelen

zoek naar nieuwe kansen in cocreatie met partners. Daarom ook zijn we mede-initiatiefnemer in de coöperatie Kwaito (www.kwaito.be). Niet elke ouder van een kind met een handicap is in staat om zelf het initiatief te nemen. Ook voor die mensen moeten we oplossingen vinden. De persoonsvolgende financiering geeft mensen meer ruimte om de organisatie van hun zorg en ondersteuning in handen te nemen. Maar de woon- en leefkosten zijn voor velen geen evidentie. Oranje heeft het versterken

en de autonomie van het individu altijd hoog in het vaandel gedragen. We hebben daar een traditie in. We hebben door de jaren heen een hele weg afgelegd. Nieuwe initiatieven hebben die weg nog voor de boeg. Het is niet evident om als afzonderlijk initiatief een hedendaagse visie te ontwikkelen en de nodige kwaliteitsnormen te behalen. Samenwerken is zeker niet altijd gemakkelijk, maar het geeft de beste garanties op duurzaamheid op alle vlakken.” // www.oranje.be

DE HEIDE & ZORGDORPEN

Geert Stroobant is directeur van De Heide en van Zorgdorpen, een netwerkorganisatie voor personen met een zorgvraag. Ook hij ziet de jongste jaren veel bewegen op het vlak van wonen.

**DOSSIER
WONEN**
IN VERBONDENHEID

“Het gebouw waar iemand woont, mag de doelgroep niet stigmatiseren”, opent Geert Stroobant. “Een woonsite mag daarom geen zorgsite zijn. Met De Heide en Zorgdorpen streven we naar gemengde zorgzones voor personen met een handicap, ouderen en andere kwetsbare mensen. Zo’n geïntegreerde werking biedt meer mogelijkheden. Ook voor mensen die beperkte zorg nodig hebben maar nog geen persoonsvolgend budget, zoeken we een oplossing. Zij betalen een kleine bijdrage voor de woonassistent. Dat is een functie die we afgekeken hebben van de ouderenzorg. Een woonassistent biedt geen zorg, maar organiseert en activeert die wel, bijvoorbeeld door gezinszorg in te zetten. We betrekken altijd de hele context van de persoon met een handicap. Wil iemand zelfstandig gaan wonen, dan begeleiden we die persoon gedurende een tiental weken vrij intensief ter plaatse.” “Een knelpunt blijft het bouwen van betaalbare woningen. We gaan uit van een maximumbedrag aan huur van 400 euro per maand voor een persoon met een handicap. Het is moeilijk om met dergelijke bedragen te bouwen. Veel mensen hebben het niet breed door medicatie en zware verzorging. Zelfs hun leefkost kunnen sommigen niet dragen. Ja, soms moeten we mensen weigeren. Dat doet pijn.”

Autonoom wonen

“Wij zijn afgestapt van het concept van de leefgroepen. We kiezen resoluut voor studio’s, waar elke bewoner zijn eigen voordeur, zijn eigen keukentje en zijn eigen woonruimte

heeft. Zelfs mensen met een vrij zware handicap kunnen op die manier autonoom wonen.”

“Verder splitsen wij het wonen en het werken. Zoals dat bij u en mij ook het geval is: we werken niet op de plaats waar we wonen. We zoeken naar dagbesteding los van de woonsite. Dat geeft een bijkomend probleem: de mobiliteit. We werken met diverse partners samen. Het voordeel is dat dagbesteding meer activeert als ze losstaat van het wonen: mensen ontmoeten andere mensen, komen in een andere omgeving en komen ’s avonds thuis. Of het nu om animatie, arbeid, activering of een combinatie hiervan gaat: het verrijkt hun leefwereld. Altijd in de mate van

het mogelijke, natuurlijk. Maar het lukt voor 80% van onze doelgroep.”

Verbondenheid

“Een aandachtspunt bij elk project is de buurtvervlochtening. We stellen zoveel mogelijk onze eigen infrastructuur ter beschikking van de buurt: de cafetaria, vergaderzalen, het zwembad, volkstuintjes... Het zijn allemaal ontmoetingsplaatsen die op zich niets met zorg te maken hebben. Op die manier zorgen we voor een gezonde verbinding met de buurt.” “Onze sites bieden plaats aan vijf tot maximum dertig bewoners. Dat is overzichtelijk en op mensenmaat. De woonassistent is de verbindende figuur.”

“Het gebeurt geregeld dat mensen naar ons toe komen met de vraag om samen te werken. Bijvoorbeeld ouders van een zoon of dochter met een handicap die een gebouw

Een gezellige dinsdagmiddag in ‘Molenhoeve’ (Merelbeke), waar buurtbewoners en bewoners van de site samen koffie drinken.

foto: Zorgdorpen

ter beschikking hebben. Maar ook projectontwikkelaars of collega-voorzieningen zijn geschikte partners. Samenwerking maakt echt het verschil. Zorgdorpen heeft zelfs een voltijdse medewerker in dienst om nieuwe sites te ontwikkelen. Zelf focussen we niet zozeer op de VAPH-zorg; we zijn veeleer complementair door het aanbieden van gezinszorg, een gebouw, een woonassistent.”

“Verbinding staat centraal bij ons. Met verschillende doelgroepen op één site. Vandaar ook de naam Zorgdorpen. Iedereen kan er terecht. Wij denken niet in kokers of silo's. Iedereen kan een rol spelen bij ons.”

“Het realiseren van nieuwe projecten gaat vaak met vallen en opstaan. Sommige zijn op twee jaar rond, andere duren vijf jaar. De specifieke context, de regelgeving, de erkenningen... het heeft allemaal een grote impact. Vandaag hebben we toch al een zevental sites in werking. In Deinze, Ronse en Aalst zijn nieuwe sites in ontwikkeling. We blijven investeren in verbondenheid.” //

www.zorgdorpen.be

www.deheidevzw.be

Wordt vervolgd...

In Sterk-december volgt een 2de luik van dit dossier over wonen, met onder meer artikelen en reportages over Maud&Co, Toontjeshuizen en Zewopa. Ook zullen we ingaan op de nieuwe publicatie van de Koning Boudewijnstichting over de juridische en financiële aspecten bij het 'ontwerpen, ontwikkelen en beheren van een inclusieve woning'. //

SOCIAAL WONENDAG OP 13 OKTOBER

Sociaal wonen bestaat dit jaar 100 jaar. Dat wordt gevierd op zondag 13 oktober met de Sociaal Wonendag. 50 innovatieve projecten en erfgoedpareltjes openen die dag hun deuren. Op heel wat locaties zijn er activiteiten.

Ook 5 interessante projecten voor mensen met een handicap stellen zich voor op de Sociaal Wonendag.

- Woonproject Gagelstraat in Herentals (De Woonbrug). Een mooie samenwerking tussen wonen en welzijn. Het project omvat 46 appartementen, waarvan 12 voor bewoners met een fysieke handicap. In samenwerking met Zewopa vzw.
- Project Gendarmerie in Lier (Lierse Maatschappij voor Huisvesting). Een sociaal woonproject met 10 studio's voor mensen met een verstandelijke beperking. Met aansluitend ook 6 woningen en 10 appartementen voor sociale huurders. In samenwerking met De Lier vzw.

- Guido Gezellelaan in Menen (!Mpuls). Hier komen 14 woningen voor senioren en personen met een beperking. Project in opbouw met aandacht voor sociale cohesie. In samenwerking met Groep Ubuntu en Ado Icarus.
- Akkerlaan in Willebroek (Volkshuisvesting Willebroek, KLEMO, Pegode). Een indrukwekkend project in aanbouw met 500 woningen en een grote openbare groene ruimte. Een mix van woningtypes.
- Project Ten Anker in Waregem (Helpt Elkander). Voor dit project slaan Helpt Elkander en vzw Ten Anker de handen in elkaar. Er worden 3 woningen gebouwd met elk 12 kamers voor de bewoners en 1 kamer voor de begeleiding. //

Alle informatie op
www.sociaalwonendag.be

In het voorjaar werd het project De Binnenwereld in Adegem feestelijk voorgesteld aan de hele buurt.

WOONCOÖPERATIE BIEDT

NIEUWE MOGELIJKHEDEN

OOK MENSEN MET KLEIN STARTKAPITAAL KUNNEN KWALITEITSVOL WONEN

Wooncoop is de eerste Vlaamse wooncoöperatie. Iedereen kan in een coöperatief woonproject stappen, ook personen met een handicap. Jeroen Gaeremynck van Wooncoop geeft tekst en uitleg.

“In andere landen bestaan wooncoöperaties al langer, bij ons is de formule vrij nieuw. In onze filosofie is wonen een basisrecht. De huidige manier van bouwen en wonen brengt ongelijkheid teweeg. Alles hangt immers af van je mogelijkheden en van de markt. Een wooncoöperatie brengt kwaliteitsvol wonen binnen ieders bereik.”

“Iedereen kan met ons in zee: jong en oud, gezinnen en alleenstaanden, mensen met of zonder handicap. Met De Binnenwereld hebben we een eerste project specifiek voor personen met een handicap. We kunnen de deelnemers levenslang kwaliteitsvol wonen aanbieden met de flexibiliteit en de betaalbaarheid van een huurwoning. Ook wie in het begin weinig middelen heeft, kunnen we toch de woonzekerheid van een eigenaar aanbieden.”

“De essentie van een coöperatie is dat je met vele mensen samen kleine stukjes kapitaal samenbrengt. Die kapitaalbreng gebeurt zowel door de mensen die er gaan wonen als door ethische beleggers, burens, familie of sympathisanten. Wie er woont, betaalt een huurprijs. Die huurprijs dekt de gebruikerskost, maar voorziet ook in persoonlijke kapitaalopbouw.

Daarom kan je zelfs met een klein startkapitaal beginnen, want de rest van je kapitaal bouw je geleidelijk op via een bijdrage in je huurprijs.”

“De belangstelling voor wooncoöperaties neemt toe. Het project De Binnenwereld is tegen december rond. We mikken op zes of zeven bewoners, van wie er nu al enkelen hebben toegezegd.”

“Voor de ondersteuning is er de aanwezigheid van een wooncoach van De Vierklaver vzw. Voor de andere hulp of dagbesteding zijn de bewoners vrij om een zorgpartner te kiezen, helemaal in de geest van de persoonsvolgende financiering. Ook de ouders van de bewoners engageren zich. Zij liggen mee aan de basis van het project. De ouders zien ons vooral als een dienstverlener die dingen mogelijk maakt.”

“Het budget voor zorg is in deze formule duidelijk gescheiden van dat voor wonen. De Vierklaver vzw biedt zorgondersteuning, maar bouwt geen patrimonium uit. Wooncoop daarentegen biedt een gebouw aan, maar geen zorg. Een perfect huwelijk dus. Wooncoop staat klaar voor samenwerking met andere zorgpartners om elders een gelijkaardig woonproject te realiseren.” //

www.wooncoop.be

www.de-vierklaver.be

DOSSIER WONEN IN VERBONDENHEID

“Voor Jarno opent zich een mooie toekomst”

Martine Van Hecke is mama van Jarno, één van de toekomstige bewoners van De Binnenwereld

“In 2013 ben ik ernstig ziek geweest. Dan ga je jezelf vragen stellen: wat als... Toen zijn we naar oplossingen beginnen te zoeken voor Jarno. Tijdens mijn ziekte verbleef hij enkele keren in een voorziening, maar dat beviel hem niet. In onze zoektocht botsten we op Wooncoop. Toen ik van het project De Binnenwereld in Adegem hoorde, was ik meteen gewonnen. We wonen immers vlakbij in Maldegem.”

“Jarno staat op de wachtlijst voor een budget. Maar ik wou zekerheid. Met zijn spaargeld kunnen we het startkapitaal inbrengen. Als er later punten vrijkomen, kan Jarno er zorg en ondersteuning mee kopen. Voorlopig nemen wij nog veel vrijwilligerswerk op ons, samen met anderen. Maar dankzij De Vierklaver en Wooncoop hoef ik me minder zorgen te maken.”

“Jarno kijkt er erg naar uit om zelfstandig te wonen. Hij is 30 jaar en heeft het Prader-Willi Syndroom, waardoor hij op alle domeinen achterstand heeft. Toch is hij er klaar voor om alleen te gaan wonen. We vormen thuis een nieuw samengesteld gezin met zeven kinderen. Vier ervan hebben hun weg al gevonden. Ook voor Jarno opent zich nu een mooie toekomst.” //